ePublishing

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ
EKT NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τόμ. 12, Αρ. 1 (2019)

Γλωσσικά στερεότυπα σε κείμενα μαζικής κουλτούρας για παιδιά: Μια διαχρονική ανάλυση των γλωσσικών κωδίκων σε ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney

Αναστασία Στάμου, Βικτωρία Τσώτσου

doi: 10.12681/jret.18411

Copyright © 2019, Βικτωρία Τσώτσου & Αναστασία Στάμου

Άδεια χρήσης Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0.

Βιβλιογραφική αναφορά:

Στάμου Α., & Τσώτσου Β. (2019). Γλωσσικά στερεότυπα σε κείμενα μαζικής κουλτούρας για παιδιά: Μια διαχρονική ανάλυση των γλωσσικών κωδίκων σε ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, *12*(1), 95–133. https://doi.org/10.12681/jret.18411

https://epublishing.ekt.gr | **e-Εκδότης:** EKT | **Πρόσβαση:** 20/04/2024 10:37:54

Γλωσσικά στερεότυπα σε κείμενα μαζικής κουλτούρας για παιδιά: Μια διαχρονική ανάλυση των γλωσσικών κωδίκων σε ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney

Βικτωρία Τσώτσου[1], & Αναστασία Γ. Στάμου[2]

[1]ΠΜΣ Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας [2]*Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Περίληψη

Οι ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney έχουν μεγάλη απήχηση στα παιδιά. Ωστόσο, παρά τον 'ελαφρό' και ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα, επιτελούν σημαίνοντα ιδεολογικό ρόλο, καθώς μεταφέρουν κοινωνικά και γλωσσικά μηνύματα στα παιδιά, μέσω των οποίων εκείνα αποκτούν συγκεκριμένες εικόνες για τη γλώσσα και τον κόσμο (π.χ. Giroux 1994, Lippi-Green 1997). Στην παρούσα έρευνα, εξετάζουμε τις γλωσσικές επιλογές που υιοθετούνται για την αναπαράσταση μυθοπλαστικών χαρακτήρων σε μεταγλωττισμένες στα ελληνικά ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney, από μια διαχρονική προοπτική. Υιοθετώντας το μοντέλο του Androutsopoulos (2012) για την ανάλυση του κοινωνιογλωσσικού ύφους σε μυθοπλαστικά κείμενα του κινηματογράφου και της τηλεόρασης, εξετάστηκε το γλωσσικό ρεπερτόριο έξι ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney. Η ανάλυση έδειξε πως, σε όλες ανεξαιρέτως τις ταινίες, η ομιλία των χαρακτήρων κατασκευάζεται μέσα από την άντληση συγκεκριμένων γλωσσικών κωδίκων. Έτσι, για παράδειγμα, η χρήση της καθομιλουμένης εξασφαλίζει την αμεσότητα, την απλότητα και την 'αυθεντικότητα' των χαρακτήρων για τα μικρά παιδιά. Ωστόσο, παρατηρούμε ότι κάποιοι γλωσσικοί κώδικες συνδέονται με συγκεκριμένους χαρακτήρες, αναπαράγοντας γλωσσικά και κοινωνικά στερεότυπα. Για παράδειγμα, η 'γλώσσα της πιάτσας' συνδέεται με λαϊκούς (στις παλαιότερες ταινίες) ή αστείους χαρακτήρες (στις νεότερες ταινίες). Τέλος, στις νεότερες ταινίες απεικονίζεται μεγαλύτερη ποικιλία γλωσσικών κωδίκων, οι οποίοι ανήκουν ως επί το πλείστον σε μη πρότυπα γλωσσικά ύφη, κάτι που χαρακτηρίζει τα ΜΜΕ της μετανεωτερικότητας (π.χ. Coupland 2009).

Λέξεις-κλειδιά: ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου, γλωσσική διαφοροποίηση, γλωσσικά/ κοινωνικά στερεότυπα, ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney

Υπεύθυνος επικοινωνίας: Αναστασία Γ. Στάμου, Τμήμα: Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
e-mail: anstamou@del.auth.gr
Ηλεκτρονικός εκδότης**:** Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών
URL: http://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jret/index

Linguistic stereotypes in pop culture texts for children: A diachronic analysis of linguistic codes in Disney animated films

Βικτωρία Τσώτσου[1,] & Αναστασία Γ. Στάμου[2]

[1]ΠΜΣ Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας [2]*Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης*

Abstract

Disney animated films have a great impact on children. However, despite their 'light' and entertaining character, they play an important ideological role as they convey social and linguistic messages to children, through which they acquire specific images of language and the world (e.g. Giroux 1994, Lippi-Green 1997). In the present study, we look at the linguistic choices adopted for the representation of fictional characters in Disney animated films dubbed in Greek, from a diachronic perspective. Adopting the framework of Androutsopoulos (2012) for the analysis of the sociolinguistic style of television and film fictional discourse, the linguistic repertoire of six Disney animated films was examined. The analysis showed that, in all the films, the speech of the characters is constructed by drawing on specific linguistic codes. So, for instance, the use of colloquial style ensures the immediacy, simplicity and authenticity of the characters for young children. However, we observe that some linguistic codes are associated with specific characters, reproducing linguistic and social stereotypes. For example, street language is associated with lower social status (in older movies) or funny characters (in the newer movies). Finally, in the latest films, a wider variety of linguistic codes is depicted, which mostly belong to non-standard linguistic styles, which characterizes the media of postmodernity (e.g. Coupland 2009).

Key-words: linguistic repertoire analysis, linguistic differentiation, linguistic/ social stereotypes, Disney animated films

Εισαγωγή [1]

Είναι ευρέως γνωστό πως ζούμε σε μια κοινωνία, στην οποία τα ΜΜΕ και η μαζική κουλτούρα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι στις ζωές των ανθρώπων, καθώς είναι σε θέση να ενισχύσουν (Aina & Cameron 2011: 12) αλλά και να διαιωνίσουν στερεότυπα, όπως είναι τα γλωσσικά στερεότυπα (Soares 2017: 41, αλλά και Τσιτσανούδη-Μαλλίδη 2006), και ως εκ τούτου, να ασκήσουν μεγάλη επιρροή στους ανθρώπους. Αυτό συμβαίνει, καθώς σε τέτοιου είδους κείμενα εκτίθενται σε μεγάλο βαθμό άνθρωποι όλων των ηλικιών, μεταξύ αυτών και παιδιά, τα οποία βρίσκονται σε μια πολύ ευάλωτη περίοδο της ζωής τους, αφού σε αυτήν την ηλικία αρχίζουν να αναπτύσσουν, εκτός των άλλων, την προσωπικότητά τους ως ατόμων. Στη σημερινή εποχή, τα παιδιά από τη γέννησή τους κιόλας έρχονται σε επαφή με τα ΜΜΕ και τη μαζική κουλτούρα (Maroniti et al. 2012: 497), με αποτέλεσμα να δέχονται πληθώρα πληροφοριών (Tanner et al. 2003: 355) και ερεθισμάτων, τα οποία μπορούν κάλλιστα να επηρεάσουν την ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους με αποτελέσματα όχι μόνο βραχυπρόθεσμα, αλλά και μακροπρόθεσμα, ειδικότερα αν λάβει κανείς υπόψη ότι η ανάπτυξη της κριτικής συνείδησης δεν είναι τόσο αναπτυγμένη σε αυτήν την ηλικία.

Μια έρευνα που κάνει αναφορά στο παραπάνω είναι αυτή των Maroniti et al. (2012: 498-499), η οποία πραγματοποιήθηκε με δείγμα παιδιά ηλικίας 4-6 χρονών και ανέδειξε τη μεγάλη έκθεση των παιδιών στην τηλεόραση, στην οποία παρακολουθούσαν σειρές, ταινίες και κυρίως κινούμενα σχέδια. Αναφορικά με τα κινούμενα σχέδια, ειδικότερα, έχει υποστηριχθεί ότι δεν χρησιμεύουν αποκλειστικά για ψυχαγωγικούς λόγους, αλλά, σύμφωνα με τον Giroux, αποτελούν και «εκπαιδευτικές μηχανές» (teaching machines, Giroux 1994: 66). Ιδιαίτερα δημοφιλείς ταινίες κινουμένων σχεδίων είναι οι ταινίες που παράγει η Disney εδώ και αρκετά χρόνια. Μέσα από τις ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney, τα παιδιά είναι σε θέση να παρακολουθήσουν το πώς σκέφτονται και δρουν και οι γυναικείοι αλλά και οι ανδρικοί μυθοπλαστικοί χαρακτήρες (Tsotsou & Stamou 2018). Στο πλαίσιο αυτό, ο ρόλος της γλώσσας στη δόμηση των μυθοπλαστικών χαρακτήρων είναι πολύ

[1] Αυτή η έρευνα αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας της Τσώτσου Βικτωρίας για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στις «Επιστήμες της Αγωγής: Επαγγελματική Μάθηση και Καινοτομίες στην Εκπαίδευση» του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας με επιβλέπουσα καθηγήτρια τη Δρ. Στάμου Αναστασία.

σημαντικός, καθώς η γλωσσική διαφοροποίηση των χαρακτήρων βοηθάει στην αναγνωρισιμότητά τους από τα παιδιά (Aiken 1972: 7).

Με βάση τα παραπάνω, στην παρούσα εργασία, εξετάζουμε τις γλωσσικές επιλογές που υιοθετούνται για την αναπαράσταση μυθοπλαστικών χαρακτήρων σε μεταγλωττισμένες στα ελληνικά ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney.

Βιβλιογραφική ανασκόπηση: Γλωσσική διαφοροποίηση και τυποποίηση στα κινούμενα σχέδια

Ο σημαίνων ρόλος της γλώσσας στην κατασκευή των μυθοπλαστικών χαρακτήρων έχει τεκμηριωθεί και ερευνητικά. Έτσι, σχετική έρευνα σε παιδιά προσχολικής ηλικίας δείχνει ότι ήδη από αυτή την ηλικία έχουν μπει στη διαδικασία να παρατηρήσουν πώς μιλούν οι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες, και πιο συγκεκριμένα, να παρατηρήσουν τους γλωσσικούς κώδικες που έχουν κατανεμηθεί σε αυτούς (Stamou et al. 2015: 226-227). Ωστόσο, αυτή η γλωσσική διαφοροποίηση οδηγεί συνήθως και σε μια γλωσσική τυποποίηση, καθώς συγκεκριμένοι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες συνδέονται με συγκεκριμένους γλωσσικούς κώδικες, με αποτέλεσμα συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες να στιγματίζονται αναπαράγοντας συγκεκριμένα κοινωνικά αλλά και γλωσσικά στερεότυπα.

Παραδείγματος χάριν, στην έρευνα της Lippi-Green (1997: 123, 186) για ταινίες της Disney, οι χαρακτήρες που είχαν αφροαμερικανική προφορά ήταν είτε ζώα είτε άτομα χαμηλού κοινωνικού κύρους (π.χ. άνεργοι άνδρες). Σε δεδομένα από μια τηλεταινία κινουμένων σχεδίων μεταγλωττισμένη στα ελληνικά, ο βόρειος φωνηεντισμός, που περιλαμβάνει την αποβολή και στένωση συγκεκριμένων φωνηέντων και που συνδέεται με τα βόρεια νεοελληνικά ιδιώματα (βλ. και Κοντοσόπουλος 2001: 93), χρησιμοποιήθηκε στερεοτυπικά από έναν ‘κακό’ μυθοπλαστικό χαρακτήρα, ενώ η γλώσσα των νέων χρησιμοποιήθηκε από έναν ‘χαλαρό’ και αστείο μυθοπλαστικό χαρακτήρα (Maroniti et al. 2013: 31).

Με βάση τον κεντρικό ρόλο που παίζει η γλώσσα στην κατασκευή των μυθοπλαστικών χαρακτήρων αλλά και στη διαιώνιση γλωσσικών και κοινωνικών προκαταλήψεων, στην παρούσα έρευνα εξετάζουμε τις γλωσσικές επιλογές που

υιοθετούνται για την αναπαράσταση μυθοπλαστικών χαρακτήρων σε μεταγλωττισμένες στα ελληνικά ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney. Η συγκεκριμένη εταιρεία κινουμένων σχεδίων επιλέχθηκε λόγω της μεγάλης απήχησής της στα παιδιά. Από την άλλη πλευρά, ενώ έχουν γίνει κάποιες έρευνες για ταινίες της Disney στην πρωτότυπη αγγλόφωνη έκδοσή τους (Lippi-Green 1997, Sønnesyn 2011), δεν έχουν γίνει, από όσο γνωρίζουμε, αντίστοιχες έρευνες στη μεταγλωττισμένη τους εκδοχή στα ελληνικά. Επιπλέον, αποφασίσαμε να διερευνήσουμε τις γλωσσικές επιλογές των μυθοπλαστικών χαρακτήρων από μια διαχρονική προοπτική, αναλύοντας τρεις παλαιότερες (*η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι* [1937, μεταγλ. 1974]*, Σταχτοπούτα* [1950, μεταγλ. 1999]*, Ωραία Κοιμωμένη* [1959, μεταγλ. 1995]) και τρεις νεότερες (*Μουλάν* [1998, μεταγλ. 1998]*, η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος* [2009, μεταγλ. 2010], *Brave* [2012, μεταγλ. 2012]) ταινίες, για να διαπιστώσουμε τυχόν διαφοροποιήσεις.

Μεθοδολογία

Μεθοδολογικό πλαίσιο κοινωνιογλωσσολογικής ανάλυσης

Για τη μελέτη του γλωσσικού ρεπερτορίου των έξι συνολικά ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney, χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο του Androutsopoulos (2012: 301) για την ανάλυση του κοινωνιογλωσσικού ύφους σε μυθοπλαστικά κείμενα του κινηματογράφου και της τηλεόρασης (βλ. και Stamou 2014: 121). Πιο αναλυτικά, αυτό το μοντέλο αποτελείται από το μακρο-επίπεδο, που είναι η «ανάλυση ρεπερτορίου» (repertoire analysis) μέσω της οποίας εξετάζονται όλοι οι γλωσσικοί κώδικες (π.χ. γλώσσα των νέων) που χρησιμοποιούνται από τους χαρακτήρες σε σειρές και ταινίες. Επίσης, το μοντέλο αυτό αποτελείται από το μεσο-επίπεδο, που είναι η «ανάλυση χαρακτήρων» (character analysis) μέσω της οποίας εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οι χαρακτήρες χρησιμοποιούν τους διάφορους γλωσσικούς κώδικες που τους έχουν κατανεμηθεί. Τέλος, αποτελείται και από το μικρο-επίπεδο, που είναι η «ανάλυση σκηνών» (scene analysis) μέσω της οποίας εξετάζονται οι διάλογοι ειδικού αφηγηματικού ή κοινωνιογλωσσικού ενδιαφέροντος. Στη συγκεκριμένη έρευνα, θα παρουσιαστούν αποτελέσματα από το μακρο-επίπεδο, ώστε να σχηματιστεί μια ευρεία εικόνα των γλωσσικών επιλογών που υιοθετούνται για την

αναπαράσταση των μυθοπλαστικών χαρακτήρων διαχρονικά (για τη μικρο-ανάλυση δύο επιλεγμένων σκηνών, βλ. Tsotsou & Stamou 2018).

Ειδικότερα, η ανάλυση ρεπερτορίου επιχειρεί τον συνδυασμό της κοινωνιογλωσσολογικής ανάλυσης με στοιχεία της ανάλυσης περιεχομένου, εφόσον περιλαμβάνει την αναγνώριση των γλωσσικών κωδίκων που χρησιμοποιούνται σε ένα μυθοπλαστικό κείμενο και τη σύνδεσή τους με κοινωνικά (π.χ. φύλο, ηλικία) και αφηγηματικά χαρακτηριστικά των χαρακτήρων, όπως είναι η αφηγηματική σημαντικότητα (π.χ. πρωταγωνιστές ή δευτερεύοντες χαρακτήρες) και η αφηγηματική αξιολόγηση (π.χ. οι χαρακτήρες παρουσιάζονται από το σενάριο ως 'καλοί', 'κακοί' ή 'ουδέτεροι') (για εφαρμογές του μοντέλου σε αντίστοιχα κείμενα, βλ. και Androutsopoulos 2012, Maroniti et al. 2013). Έτσι, αυτή η ανάλυση μας βοηθά να δούμε με τι κοινωνικά νοήματα συνδέονται οι γλωσσικοί κώδικες που αποδίδονται στους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες στις ταινίες κινουμένων σχεδίων, με αποτέλεσμα να αποκαλύψουμε τα πιθανά κοινωνικά και γλωσσικά στερεότυπα που αναπαράγονται σε αυτές.

Το υλικό της μελέτης

Στην παρούσα έρευνα πραγματοποιείται συγκριτική ανάλυση ρεπερτορίου έξι μεταγλωττισμένων στα ελληνικά ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney, τριών παλαιότερων (*Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι, Σταχτοπούτα, Ωραία Κοιμωμένη*) και τριών νεότερων (*Μουλάν, Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος, Brave*). Για τον σκοπό της παρούσας έρευνας έγινε επιλογή ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney, καθώς με τα κινούμενα σχέδια αυτής της εταιρείας έχουν μεγαλώσει γενιές παιδιών ανά τον κόσμο (Giroux 1994: 72). Επίσης, είναι και ταινίες κινουμένων σχεδίων που έχουν παρόμοια θεματολογία. Πιο συγκεκριμένα, και στις έξι ταινίες έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο γυναίκες, οι οποίες αντιμετωπίζουν η καθεμία ξεχωριστά προβλήματα που σχετίζονται, παραδείγματος χάριν, με την καταπίεση και τον γάμο. Ακόμη, έγινε επιλογή τριών παλαιότερων καθώς και τριών νεότερων ταινιών, ώστε να διαφανούν πιθανές διαφοροποιήσεις στις γλωσσικές επιλογές των μυθοπλαστικών χαρακτήρων από διαχρονική άποψη.

Ειδικότερα, *Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι* (*Snow White and the Seven Dwarfs*) είναι μια ταινία της Disney που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 1937 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά το 1974[2]. Η Χιονάτη είναι μια καλή και όμορφη πριγκίπισσα, που συμπεριφερόταν με όμορφο τρόπο και στους ανθρώπους αλλά και στα ζώα. Καθώς ασχολούνταν με τις εργασίες του σπιτιού, συνάντησε έναν ευγενικό και ρομαντικό πρίγκιπα, ο οποίος της αφιέρωσε ένα τραγούδι. Η μητριά της, όμως, και βασίλισσα, που τη ζήλευε υπερβολικά, επειδή ήταν η πιο όμορφη στη χώρα, γεγονός που της το επιβεβαίωνε και ο μαγικός καθρέφτης, διέταξε έναν καλόψυχο κυνηγό να τη σκοτώσει στο δάσος. Εκείνος, ωστόσο, δεν τη σκότωσε. Αντιθέτως, τη συμβούλεψε να φύγει και να μην επιστρέψει ποτέ. Στο δάσος, η Χιονάτη βρήκε ένα σπίτι και επτά καλόκαρδους νάνους να κατοικούν σε αυτό. Εκείνοι δούλευαν σε ένα ανθρακωρυχείο και εκείνη καθάριζε και φρόντιζε το σπίτι. Μετά από καιρό, η μητριά και βασίλισσα εντόπισε τη Χιονάτη, μεταμορφώθηκε σε γριά, πήγε να τη βρει και τη δηλητηρίασε με ένα κόκκινο μήλο. Η γριά, βέβαια, αφότου οι νάνοι την κυνήγησαν, έπεσε από το βουνό και σκοτώθηκε. Οι νάνοι πενθούσαν για τη Χιονάτη μέχρι που εμφανίστηκε ο πρίγκιπας. Τότε, εκείνος τη φίλησε, εκείνη ξύπνησε και πήγαν να ζήσουν μαζί στο βασίλειο[3].

Η *Σταχτοπούτα* (*Cinderella*) είναι μια ταινία της Disney που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 1950 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά το 1999. Η Σταχτοπούτα είναι μια γλυκιά και όμορφη κοπέλα, που φερόταν ευγενικά σε όλες και όλους γύρω της καθώς και στα ζώα, τα καλόκαρδα ποντίκια, Γκας και Τζακ, τον πιστό σκύλο, Μπρούνο, και τον κακόψυχο γάτο, Λούσιφερ. Ζούσε μαζί με τη μητριά της, τη Λαίδη Τρεμέν, και τις κόρες της, Αναστασία και Ντριζέλλα, οι οποίες την ανάγκαζαν να κάνει όλες τις οικιακές εργασίες μόνη της σαν να ήταν η υπηρέτριά τους και όχι ένα ισότιμο μέλος της οικογένειας. Κάποια ημέρα θα γινόταν βασιλικός χορός στο παλάτι και αυτό διότι ο βασιλιάς έψαχνε να βρει τη μέλλουσα νύφη για τον γιο του. Τα ζώα που ήταν οι φίλες και οι φίλοι της Σταχτοπούτας τής έφτιαξαν ένα καινούριο φόρεμα στηριζόμενα στο παλιό φόρεμα της μητέρας της και σε υλικά των ετεροθαλών αδερφών της. Εκείνες της έσκισαν το φόρεμα, το οποίο αντικατέστησε

[2] Για τις ημερομηνίες μεταγλώττισης των ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney στα ελληνικά βλ.: https://disneyinternationaldubbings.weebly.com/greek.html (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 13/8/2018).

[3] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/snow-whites-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).

με μάγια η καλή νεραϊδονονά που προστάτευε τη Σταχτοπούτα. Μεταμόρφωσε τα ζώα σε οδηγό και άλογα και μια κολοκύθα σε άμαξα. Τα μάγια, βέβαια, θα διαρκούσαν μέχρι τις δώδεκα τα μεσάνυχτα. Εν τέλει, η Σταχτοπούτα πήγε στον χορό, χόρεψε με τον πρίγκιπα μέχρι που έφυγε στις δώδεκα τα μεσάνυχτα. Καθώς η Σταχτοπούτα έτρεχε, για να ξεφύγει από τον πρίγκιπα, της βγήκε ένα από τα γυάλινα γοβάκια της. Ο πρίγκιπας μέσω του δούκα έψαχνε για τη Σταχτοπούτα μέχρι που τη βρήκε. Στο τέλος, η Σταχτοπούτα παντρεύτηκε τον πρίγκιπα[4].

Η *Ωραία Κοιμωμένη* (*Sleeping Beauty*) είναι μια ταινία της Disney που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 1959 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά το 1995. Η Αυγούλα ήταν η κόρη της βασίλισσας Λίας και του βασιλιά Στέφανου. Όταν γεννήθηκε, η βασίλισσα και ο βασιλιάς κάλεσαν στο κάστρο πολλά και σημαντικά πρόσωπα, προκειμένου να γιορτάσουν το ευχάριστο γεγονός, μεταξύ των οποίων ήταν και ο βασιλιάς Ουμβέρτος με τον γιο του, πρίγκιπα Φίλιππο, ο οποίος αν και ήταν μικρός σε ηλικία, ήταν ο αρραβωνιαστικός της Αυγούλας. Καλεσμένες στη γιορτή ήρθαν και οι τρεις καλές νεράιδες, η Δώρα, η Φλώρα και η Μαριγούλα, για να δωρίσουν και αυτές στη μικρή Αυγούλα. Η Φλώρα της έδωσε ομορφιά, ενώ η Δώρα της έδωσε ωραία φωνή. Πριν προλάβει, όμως, να δώσει το δώρο της και η τρίτη νεράιδα, η Μαριγούλα, εμφανίστηκε στο κάστρο η Μαγκούφισσα, η οποία έδωσε στην Αυγούλα την κατάρα να τρυπηθεί από ένα αδράχτι και να πεθάνει, όταν μεγαλώσει. Η Μαριγούλα προσπάθησε και μείωσε την κατάρα. Έτσι, η πριγκίπισσα δεν θα πέθαινε, θα κοιμόταν, όμως, μέχρι να τη βρει και να τη φιλήσει αυτός που θα την αγαπούσε αληθινά. Οι τρεις νεράιδες μεταμφιέστηκαν σε αγρότισσες, για να μπορούν, έτσι, να μεγαλώσουν με ασφάλεια την Αυγούλα στο δάσος. Άλλαξαν το όνομα της μικρής πριγκίπισσας σε Ρόζα και τη μεγάλωσαν, χωρίς να γνωρίζει ποια είναι στην πραγματικότητα. Την ημέρα που είχε τα γενέθλιά της και θα γινόταν δεκαέξι ετών συναντήθηκε με τον πρίγκιπα Φίλιππο, με τον οποίο ήταν μεν αρραβωνιασμένη, αλλά δεν το ήξερε. Οι δυο τους τραγούδησαν και χόρεψαν. Όταν, ωστόσο, επέστρεψε η Αυγούλα στο σπίτι της, έμαθε την αλήθεια. Μετά από αυτό, γύρισε στο κάστρο. Δεν πήγε, ωστόσο, μόνο αυτή εκεί, πήγε και η Μαγκούφισσα, όπου και έκανε πραγματικότητα την κατάρα που της είχε δώσει. Η Αυγούλα τρύπησε το δάχτυλό της σε ένα αδράχτι, με αποτέλεσμα να κοιμηθεί. Οι τρεις νεράιδες,

[4] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/cinderellas-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).

προκειμένου να λύσουν τα μάγια, ελευθέρωσαν τον πρίγκιπα Φίλιππο από την φυλακή που τον κρατούσε η Μαγκούφισσα. Εκείνος, μετά, πολέμησε εναντίον της και αφού την κέρδισε, φίλησε την πριγκίπισσα, εκείνη ξύπνησε και στο τέλος έζησαν μαζί[5].

Η *Μουλάν* (*Mulan*) είναι μια ταινία της Disney που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 1998 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά την ίδια χρονιά. Η Φα Μουλάν ζούσε ειρηνικά στην Κίνα μαζί με τους γονείς της, τη μητέρα της, Φα Λι, και τον πατέρα της, Φα Ζου, μέχρι που αυτός κλήθηκε στον πόλεμο ενάντια στους Ούννους με αρχηγό τον αιμοδιψή Σαν Γιου. Αφού ο Φα Ζου δεν είχε γιο, έπρεπε να πολεμήσει ο ίδιος. Τη θέση του, όμως, πήρε κρυφά η Μουλάν, η οποία, κατά τα λεγόμενα της προξενήτρας, δεν θα έφερνε ποτέ τιμή στην οικογένειά της, τους γονείς της, τη γιαγιά της και τις/ τους προγόνους της, ως γυναίκα. Η Μουλάν, πλέον ως πολεμιστής, ο Πινγκ, στο στρατόπεδο και πιο συγκεκριμένα, στην εκπαίδευσή της, προσπαθούσε να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων, αλλά δεν τα κατάφερνε μέχρι που πείσμωσε. Προβλήματα της προκαλούσε μέχρι το τέλος ο σύμβουλος του αυτοκράτορα, Τσι Φου, αλλά και κάποιοι στρατιώτες στην αρχή, οι οποίοι, όμως, στο τέλος έγιναν φίλοι της, ο Γιάο, ο Λινγκ και ο Τσιέν Πο. Σε αυτήν την προσπάθειά της τη βοήθησε ένας δράκος, ο Μούσου, ένας γρύλος και το άλογό της. Η Μουλάν την ώρα της μάχης κατά των Ούννων πολέμησε θαρραλέα και σημείωσε μεγάλη νίκη για την Κίνα. Παρ' όλα αυτά, τραυματίστηκε και αποκαλύφθηκε μετά την περιποίηση του τραύματός της από τον γιατρό ότι είναι γυναίκα. Έτσι, εγκαταλείφθηκε στο βουνό από τον λοχαγό Λι Σανγκ, το στράτευμά του και τον Τσι Φου. Εκεί, άκουσε τους Ούννους, προειδοποίησε τον Λι Σανγκ, αλλά εκείνος δεν την άκουγε. Στο τέλος, πολέμησε με τον Σαν Γιου και τον νίκησε. Ο αυτοκράτορας, τον οποίο έσωσε η Μουλάν, την ευχαρίστησε, της πρότεινε να γίνει σύμβουλός του, αλλά εκείνη προτίμησε να γυρίσει στην οικογένειά της με τον Λι Σανγκ να την ακολουθεί[6].

Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος (*The Princess and the Frog*) είναι μια ταινία της Disney που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 2009 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά το 2010. Η Τιάνα (ή χαϊδευτικά Τία) ζούσε στη Νέα

[5] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/auroras-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).
[6] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/mulans-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).

Ορλεάνη με τη μητέρα της, Ευδώρα, και τον πατέρα της, Τζέιμς. Η μικρή Τιάνα λάτρευε να μαγειρεύει με τον πατέρα της. Μετά από χρόνια, εκείνος είχε πεθάνει και αυτή έμεινε μόνη της. Η Τιάνα, για να μπορέσει να επιβιώσει, εργαζόταν ως σερβιτόρα. Μια ημέρα, η φίλης της, Σάρλοτ ή χαϊδευτικά Λότι Λα Μπουφ, και ο πατέρας της έκαναν ένα πάρτι και έτσι, δόθηκε στην Τιάνα η ευκαιρία να μαγειρέψει τους πασίγνωστους λουκουμάδες της. Με αυτόν τον τρόπο, θα μάζευε τα χρήματα που χρειαζόταν, ώστε να ανοίξει το εστιατόριο που ονειρευόταν να ανοίξει. Στο πάρτι, η Τιάνα συνάντησε πολλά άτομα, ένα από αυτά ήταν και ο πρίγκιπας Ναβίν, ένας άνδρας νάρκισσος που φλέρταρε τις γυναίκες. Τον πρίγκιπα Ναβίν τον είχε μεταμορφώσει σε βάτραχο ο Δόκτωρ Φασιλιέ ή αλλιώς ο Άνθρωπος Σκιά, όπως ήταν γνωστός. Αυτός ξεγέλασε και τον πρίγκιπα Ναβίν αλλά και τον ακόλουθο του, τον Λόρενς, τάζοντάς τους πράγματα που στο τέλος δεν έκανε. Ο Ναβίν υποσχέθηκε στην Τιάνα πως θα τη βοηθούσε με το άνοιγμα του εστιατορίου και ως αντάλλαγμα εκείνη έπρεπε να τον φιλήσει, ώστε να ξαναγίνει άνθρωπος. Η Τιάνα, εν τέλει, φίλησε τον Ναβίν, αλλά, αντί να μεταμορφωθεί εκείνος σε άνθρωπο, μεταμορφώθηκε εκείνη σε βάτραχο. Η Τιάνα, για να μπορέσει να λύσει τα μάγια, πήγε με τον Ναβίν, έναν αλιγάτορα, τον Λούις, και μια πυγολαμπίδα, τον Ρέι, στη Μαμά Όντι. Εκείνη τους είπε ότι για να μπορέσει να γίνει και πάλι ο Ναβίν άνθρωπος, έπρεπε να φιλήσει τη Σάρλοτ ως την πριγκίπισσα του καρναβαλιού. Όμως, παρ' όλη την προσπάθεια που έκαναν, δεν πρόλαβαν να πάνε έγκαιρα στη Σάρλοτ, με αποτέλεσμα να μείνουν και οι δύο βάτραχοι, γεγονός, βέβαια, που δεν τους πείραξε καθόλου, καθώς συνειδητοποίησαν πως αγαπιούνται. Τότε, παντρεύτηκαν ως βάτραχοι και με αυτόν τον τρόπο, η Τιάνα έγινε πριγκίπισσα. Έτσι, όταν φιλήθηκαν, ξαναέγιναν άνθρωποι. Τελικά, παντρεύτηκαν και ως άνθρωποι, αγόρασαν από τους αδερφούς Φένερ τον παλιό μύλο ζάχαρης και άνοιξαν το εστιατόριο, στο οποίο εργάζονταν μαζί[7].

Η Μέριντα είναι η πρωταγωνίστρια της ταινίας *Brave*, ταινία της Pixar σε συνεργασία με τη Disney, που προβλήθηκε για πρώτη φορά το 2012 στην αγγλική γλώσσα και μεταγλωττίστηκε στα ελληνικά την ίδια χρονιά. Η Μέριντα είναι μια ατίθαση και γενναία πριγκίπισσα, που ζούσε στη Σκωτία με τους γονείς της, βασίλισσα Έλινορ και βασιλιά Φέργκους, καθώς και τους μικρότερους τρίδυμους αδερφούς της, Χάμις, Χιούμπερτ και Χάρρις. Η βασίλισσα Έλινορ ανέλαβε να μάθει στη Μέριντα πώς να

[7] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/tianas-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).

αποκτήσει την τελειότητα ως πριγκίπισσα. Η Μέριντα, ωστόσο, ενδιαφερόταν για την τοξοβολία. Κάποια στιγμή, η βασίλισσα Έλινορ την ενημέρωσε σχετικά με την άφιξη τριών μνηστήρων, οι οποίοι θα διεκδικούσαν το χέρι της. Εκείνη, βέβαια, ήταν αντίθετη. Οι μνηστήρες, ΜακΓκάφιν, Μάκιντος και Ντίνγκγουολ, τελικά, έφτασαν με τους πατεράδες τους και ετοιμάζονταν για την τοξοβολία, στην οποία αν κέρδιζαν, θα παντρεύονταν τη Μέριντα. Η Μέριντα, όμως, έκανε κάτι το οποίο θεωρούνταν αδιανόητο. Κέρδισε στην τοξοβολία πετυχαίνοντας και τους τρεις στόχους. Έτσι, κατέληξε να μαλώνει με τη μητέρα της. Μετά τον τσακωμό, η Μέριντα πήγε στο δάσος, συνάντησε μια μάγισσα, εκείνη της έδωσε ένα μαγεμένο γλύκισμα για τη μητέρα της, με σκοπό αυτή να αλλάξει την άποψή της για τον γάμο. Η γνώμη της, ωστόσο, δεν άλλαξε παρά μόνο η εξωτερική της εμφάνιση, αφού μεταμορφώθηκε σε αρκούδα. Μάλιστα, μεταμορφώθηκαν και τα αδέρφια της Μέριντα σε αρκούδες, αφού έφαγαν και εκείνα από το γλυκό. Μετά από την περιπέτεια που έζησαν η Μέριντα με την Έλινορ, η οποία μεταμορφώθηκε και πάλι σε άνθρωπο, όπως και τα τρία αγόρια, άλλαξαν και οι δύο όσον αφορά και στον τρόπο σκέψης τους αλλά και στη σχέση τους[8].

Τρόπος ανάλυσης του γλωσσικού ρεπερτορίου των ταινιών

Για την αναγνώριση των γλωσσικών κωδίκων που χρησιμοποιήθηκαν στις υπό ανάλυση ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney, αξιοποιήθηκαν τα πορίσματα της κοινωνιογλωσσολογίας σχετικά με τις διαστάσεις της «γλωσσικής ποικιλότητας» (language variation). Ειδικότερα, μια διάκριση που γίνεται συχνά είναι μεταξύ της γλωσσικής ποικιλότητας λόγω χρήστη/τριας και αυτής λόγω χρήσης (δηλ. οι «λειτουργικές ποικιλίες»: registers) (Halliday 1978). Η γλωσσική ποικιλότητα λόγω χρήστη/τριας μπορεί περαιτέρω να ταξινομηθεί βάσει της οριζόντιας («γεωγραφικές ποικιλίες»: geographical varieties) και κάθετης («κοινωνικές ποικιλίες»: social varieties) διαφοροποίησης στον χώρο (βλ. Αρχάκης & Κονδύλη 2011: 57-100). Μέσα από την ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου, προέκυψαν διάφορες γλωσσικές ποικιλίες λόγω χρήστη (κυρίως κοινωνικές ποικιλίες). Μερικές ποικιλίες έχουν αναγνωρισμένο κοινωνικό κύρος (π.χ. λόγιοι τύποι, ποιητικός λόγος, στρατιωτική ορολογία), ενώ

[8] Για την περίληψη της ταινίας βλ.: http://princess.disney.gr/meridas-story (ανακτήθηκε τελευταία φορά στις 28/9/2017).

άλλες ανήκουν σε μη πρότυπα γλωσσικά ύφη (π.χ. βόρειος φωνηεντισμός, γλώσσα των νέων, καθομιλουμένη, γλώσσα της πιάτσας). Επίσης, οι γυναικείοι και ανδρικοί χαρακτήρες επιστράτευσαν επικοινωνιακές στρατηγικές που συνδέονται με τα δύο φύλα.

Ειδικότερα, αναφορικά με την καθομιλουμένη (Στάμου 2012: 27), αυτή γίνεται αντιληπτή μέσα από τη χρήση απλών και καθημερινών λέξεων (π.χ. «μούφα») και εκφράσεων (π.χ. «…τη βγάζουν καθαρή»). Οι λόγιοι τύποι περιλαμβάνουν πιο επίσημους τύπους, που δεν χρησιμοποιούνται σε καθημερινή βάση (π.χ. «συρφετός») και είναι συχνά αρχαϊκής προέλευσης (π.χ. «ερεύνης»). Όσον αφορά στον ποιητικό λόγο, ο οποίος εντοπίζεται κάποιες φορές στα τραγούδια των μυθοπλαστικών χαρακτήρων, γίνεται αντιληπτός μέσα από τη χρήση μεταφορών (π.χ. «Η γλώσσα της στάζει μέλι»), ομοιοκαταληξιών (π.χ. «Φίλε, μην *εκπλαγείς*. Την άμαξα θα *οδηγείς*. Θα βρεθείς στη θέση του οδηγού και θα είσαι *αμαξάς* αντί την άμαξα να *τραβάς*»), παρομοιώσεων (π.χ. «ξανθιά *σαν* τον ήλιο»), πλεονασμών (π.χ. «*μαύρα* μαλλιά *εβένινα*») καθώς και αντιθέσεων (π.χ. «Ωραίο θάνατο»). Ο βόρειος φωνηεντισμός (Κοντοσόπουλος 2001: 93) εντοπίζεται μέσα από τη στένωση του άτονου [e] σε [i] (π.χ. «μιγάλωσα» [«μεγάλωσα»]) και του άτονου [o] σε [u] (π.χ. «πουτέ» [«ποτέ»]). Ακόμη, παρατηρήθηκε και η αποβολή των άτονων [i] (π.χ. «Με πιάνς;» [«Με πιάνεις;»]) και [u] (π.χ. «μάναμ'» [«μάνα μου»]). Η γλώσσα των νέων (Ανδρουτσόπουλος 1997) γίνεται εμφανής μέσα από λέξεις (π.χ. «αδερφέ») και εκφράσεις (π.χ. «Μ' έστειλες») που εντοπίζονται στον λόγο των νέων. Η γλώσσα της πιάτσας (Στάμου 2012: 27) αναδεικνύεται μέσα από τη χρήση διάφορων 'μάγκικων' λέξεων (π.χ. «τέζα») και τύπων (π.χ. «Να ξηγιόμαστε!» αντί του «Να εξηγούμαστε!»). Η στρατιωτική ορολογία (Christou & Stamou 2013: 16) εντοπίζεται μέσα από λέξεις (π.χ. «νεοσύλλεκτους») και εκφράσεις (π.χ. «Παύσατε πυρ!») που χρησιμοποιούνται σε περιβάλλοντα πολέμου.

Τέλος, σε σχέση με την έμφυλη γλωσσική συμπεριφορά, αυτή αναλύθηκε βάσει των σχετικών πορισμάτων της κοινωνιογλωσσολογίας. Ειδικότερα, έχει διαπιστωθεί πως οι γυναίκες και οι άνδρες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν τη γλώσσα με διαφορετικό τρόπο (π.χ. Maltz & Borker 1983). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την Tannen (1990), οι άνδρες κοινωνικοποιούνται σε ένα ανταγωνιστικό ομιλιακό ύφος, το οποίο είναι προσανατολισμένο στην αναφορική λειτουργία της διεπίδρασης και αντικατοπτρίζει

την ανδρική εξουσία σε πατριαρχικές κοινωνικές δομές. Αντίθετα, οι γυναίκες εκπαιδεύονται σε ένα υποστηρικτικό ύφος επικοινωνίας, με προσανατολισμό στη συναισθηματική λειτουργία της διεπίδρασης, το οποίο συμβολίζει την ανίσχυρη κοινωνική θέση των γυναικών σε κοινωνίες με παραδοσιακή πατριαρχική δομή. Έτσι, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία (βλ. π.χ. Holmes & Meyerhoff 2003, Maltz & Borker 1983, Tannen 1990), το «αρσενικό» (masculine) ομιλιακό ύφος χαρακτηρίζεται από κυριαρχία στη συνομιλία (π.χ. παύσεις για έμφαση), αντιπαλότητα (π.χ. απότομη διακοπή ομιλίας, προσβλητικοί χαρακτηρισμοί, ειρωνεία), αυτοαναφορικότητα (π.χ. χρήση πρώτου ενικού προσώπου), επίκληση στη λογική και επιτακτικότητα (π.χ. χρήση προστακτικής, ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου).[9] Αντίθετα, το «θηλυκό» (feminine) ομιλιακό ύφος εκδηλώνεται με επικοινωνιακά χαρακτηριστικά, όπως είναι ο υποστηρικτικός ρόλος στη συνομιλία (π.χ. ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον, χαϊδευτικά), η έκφραση διστακτικότητας (π.χ. επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες, παρακλητικό ύφος, απολογητικό ύφος, ερωτήσεις διευκρίνισης και επιβεβαίωσης), ο συναισθηματισμός (π.χ. αξιολογικά επίθετα, υποκοριστικά, επιτατικά, επιφωνήματα, εκφραστικές πράξεις λόγου) και η ευγένεια (π.χ. πληθυντικός αριθμός ευγένειας). Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί πως το φύλο δεν νοείται από τη σύγχρονη κοινωνιογλωσσολογία ουσιοκρατικά, αλλά κατασκευαστικά. Αυτό σημαίνει πως το φύλο των ομιλητών/τριών δεν διαφοροποιεί τη γλωσσική συμπεριφορά με τρόπο προβλέψιμο. Αντίθετα, οι ομιλήτριες και οι ομιλητές τοποθετούνται ως αρσενικά ή θηλυκά άτομα μέσω του λόγου, ανάλογα με τις εκάστοτε γλωσσικές επιλογές που κάνουν, χωρίς να περιμένουμε «συγκεκριμένη γλωσσική (ανδρική ή γυναικεία) συμπεριφορά» από τα άτομα (Λαμπροπούλου 2014: 400).[10]

Αποτελέσματα ανάλυσης των παλαιότερων ταινιών της Disney

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι

[9] Για την απόδοση των όρων masculine και feminine στα ελληνικά ως «αρσενικός» και «θηλυκός», αντίστοιχα, ακολουθούμε τη Λαμπροπούλου (2014: 400).

[10] Επειδή η «αρσενική» και η «θηλυκή» ομιλία αντιμετωπίζονται ως συμβολικές κατηγορίες παρά ως εμπειρικά δεδομένα, θα είναι μέσα σε εισαγωγικά (βλ. και Μακρή-Τσιλιπάκου 2010: 120).

Στην ταινία *Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, οι λόγιοι τύποι, ο ποιητικός λόγος, η γλώσσα της πιάτσας, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (βλ. Πίνακα 1α και 1β).

Πίνακας 1α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Εκφράσεις → «Άντε να χαθείς»
Λόγιοι τύποι	• Λέξεις → «ανήλιαγος»
Ποιητικός λόγος	• Αντιθέσεις → «Ωραίο θάνατο» • Ομοιοκαταληξίες → «Ήρθες και η ζωή μου τώρα έχει *σκοπό*. Πλέον ένα τραγούδι για ’σένα που *αγαπώ*» • Παρομοιώσεις → «σάρκα ολόλευκη *σαν* χιόνι» • Πλεονασμοί → «*μαύρα* μαλλιά *εβένινα*»
Γλώσσα της πιάτσας	• Λέξεις → «τέζα», «ραμολιμέντο» • Τύποι → «Να ξηγιόμαστε!»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «καημένα» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός) → «καημενούλι» • Υποκοριστικά σε συνδυασμό με κάποια επίθετα (πλεονασμός) → «μικρό σπιτάκι» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση → «Ήταν του Μάη απομεσήμερο (.) σαν τον πρωτόειδε» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Ωχ» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Στο καλό!» • Επιτατικά (έμφαση) → «τόσο» • Επιτατικές εκφράσεις (έμφαση) → «κατασκότεινα» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «Να πάρει η οργή!» • Πληθυντικός ευγενείας → «Θέλω ν’ ακούσω τ’ όνομά *σας*» • Επίκληση στο συναίσθημα → «Έχω απομείνει μόνη στη ζωή. Από ’δω πέρα, αν με διώξετε, τι θα γίνω; Δεν έχω πουθενά αλλού να μείνω» • Παρακλητικό ύφος → «Θα με σκοτώσει, αν με διώξετε, γι’ αυτό *σας παρακαλώ* να» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Τι εννοείς είναι διάβολοι;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Τι κάνουμε τώρα;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Θα προσέχεις, *έτσι;*» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον → «…μήπως χτύπησες;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Αυτός είσαι!»

	• Παύσεις για έμφαση → «Κι εκεί (.) μαχαίρι βγάλε σύντομα (.) και πάρ' της τη ζωή» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «βλάκα» • Απότομη διακοπή ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Θα με σκοτώσει, αν με διώξετε, γι' αυτό σας παρακαλώ να// //Ποιος θα σε σκοτώσει;» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου με την προσωπική αντωνυμία → «*Εγώ* τη *γνωρίζω* καλά!» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Εμπρός! Γρήγορα στη σκάφη» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «Πάψε επιτέλους!» • Κοφτές προτάσεις → «Γρήγορα, φεύγα, τρέχα» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Αυτό είναι διαόλου δουλειά»

Πίνακας 1β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Η Χιονάτη και οι Εφτά Νάνοι*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Χιονάτη	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Βασίλισσα/ Μητριά	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Κακή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, λόγιοι τύποι, ποιητικός λόγος
Νάνοι	Αρσενικά	Πρωταγωνιστές	Καλοί	Γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Πρίγκιπας	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Κυνηγός	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, λόγιοι τύποι, ποιητικός λόγος
Πνεύμα στον καθρέφτη	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός»

				τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος

Όπως συνάγεται από τον παραπάνω πίνακα, οι κοινοί γλωσσικοί κώδικες σε όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες είναι η καθομιλουμένη, ο ποιητικός λόγος, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας. Η καθομιλουμένη, δηλαδή λέξεις και εκφράσεις απλές και καθημερινές, χρησιμοποιείται από όλους τους χαρακτήρες, ώστε να μη δυσκολεύονται τα παιδιά να κατανοούν την ταινία, η οποία απευθύνεται κυρίως σε αυτά. Όσον αφορά στον ποιητικό λόγο, χάρη σε αυτόν, οι χαρακτήρες ακούγονται πιο εύηχα και μελωδικά. Τέλος, όλοι οι χαρακτήρες ανεξαρτήτου φύλου χρησιμοποιούν και τον «θηλυκό» αλλά και τον «αρσενικό» τρόπο ομιλίας. Αυτό μας δείχνει ότι και τα δύο φύλα χρησιμοποιούν τον κάθε τρόπο ομιλίας ανάλογα με το τι επιθυμούν να εκφράσουν. Για παράδειγμα, ο «θηλυκός» τρόπος ομιλίας εκφράζει γλυκύτητα και συναισθηματισμό στον λόγο, ενώ ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας εκφράζει αυστηρότητα και επιτακτικότητα. Έτσι, η Χιονάτη μιλάει με γλυκύτητα στα ζώα, αλλά με επιτακτικότητα στους νάνους όταν πρόκειται για το νοικοκυριό. Σε αντίθεση με τους παραπάνω γλωσσικούς κώδικες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται από όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες, υπάρχουν και δύο γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένους χαρακτήρες. Αυτοί είναι οι λόγιοι τύποι και η γλώσσα της πιάτσας. Στην ταινία βλέπουμε μόνο τη βασίλισσα και μητριά της Χιονάτης καθώς και τον κυνηγό να χρησιμοποιούν λόγια στοιχεία, γεγονός που μας δείχνει ότι το βασιλικό αξίωμα/ θεσμικότητα συνδέεται με επισημότητα. Αντιθέτως, παρατηρούμε ότι μόνο οι νάνοι χρησιμοποιούν τη γλώσσα της πιάτσας, γεγονός που μας δείχνει ότι το επάγγελμα του ανθρακωρύχου συνδέεται με λαϊκότητα στη συγκεκριμένη ταινία.

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Σταχτοπούτα

Στην ταινία *Σταχτοπούτα* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, οι λόγιοι τύποι, ο ποιητικός λόγος, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (βλ. Πίνακα 2α και 2β).

Πίνακας 2α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Σταχτοπούτα*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Λέξεις → «κουρέλια» • Εκφράσεις → «Ώρα για μάσα»
Λόγιοι τύποι	• Μορφολογικός τύπος → «ερεύνης»
Ποιητικός λόγος	• Ομοιοκαταληξίες → «Φίλε, μην *εκπλαγείς*. Την άμαξα θα *οδηγείς*. Θα βρεθείς στη θέση του οδηγού και θα είσαι *αμαξάς* αντί την άμαξα να *τραβάς*»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «υπέροχη» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός) → «Γατούλη» • Χαϊδευτικά → «Θα σε λέμε Οκτάβιο και *χαϊδευτικά Γκας*» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση → «Θέλω (.) να ξανακούσω (.) παιδικά ποδαράκια να τρέχουν» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Ω» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Καημένη Σταχτοπούτα» • Επιτατικά (έμφαση) → «τόσο» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «Αι στην ευχή» • Προσπάθειες δικαιολόγησης → «Μα, εγώ προσπαθώ να» • Πληθυντικός ευγενείας → «Περάστε, κύριε» • Επίκληση στο συναίσθημα → «Όχι, όχι, δεν ξέρεις τι είναι να βλέπεις το μοναχοπαίδι σου ν' απομακρύνεται, ν' απομακρύνεται από 'σένα. Είμαι *ολομόναχος* μέσα σ' αυτό το *έρημο* παλάτι» • Παρακλητικό ύφος → «Περίμενε, *σε παρακαλώ*» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Πώς θα το κάνεις;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Κάνω λάθος;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Δεν είναι όμορφο;» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον → «Κοιμήθηκες καλά;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Ειρωνεία → «Ίσως θα 'πρεπε να διακόψω το μάθημα (.) μουσικής» • Κοροϊδία → «Τιμή μου, Υψηλότατε, μου κρατάτε λίγο τη σκούπα;»

	• Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Έτσι μπράβο» • Παύσεις για έμφαση → «Το μεγάλο χαλί στο σαλόνι (.) πλύν' το!» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «ηλίθια» • Υποτιμητικοί χαρακτηρισμοί → «μικρός» • Απότομη διακοπή ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Πολύ σωστά, κύ// // Εσύ θα μείνεις εδώ που είσαι» • Επικάλυψη ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Μα, μα, Μεγαλειότατε, αν υποψιαστεί ο [πρίγκιπας] [Να] υποψιαστεί» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου και της προσωπικής αντωνυμίας → «Τα χρόνια περνάνε κι *εγώ γερνάω*, *θέλω* να *δω* εγγόνια…» • Επίκληση στη λογική → «Αρκεί ένα αγόρι να γνωρίσει ένα κορίτσι κάτω απ' τις κατάλληλες συνθήκες. Άρα, διαμορφώνουμε τις συνθήκες» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Αρκετά περίμενα!» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «Ακούστε όλοι καλά» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Και ποτέ δεν παίρνω πίσω το λόγο μου»

Πίνακας 2β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Σταχτοπούτα*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Σταχτοπούτα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Λαίδη Τρεμέν	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Κακή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Αναστασία	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Κακή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Ντριζέλλα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Κακή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Τζακ	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Γκας	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη

Βασιλιάς	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Δούκας	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, λόγιοι τύποι
Νεραϊδονονά	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Πρίγκιπας	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος

Βάσει του παραπάνω πίνακα, βλέπουμε ότι οι γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες είναι η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (εκτός του Γκας).[11] Οι γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από έναν χαρακτήρα είναι οι λόγιοι τύποι και από τρεις χαρακτήρες είναι ο ποιητικός λόγος. Οι λόγιοι τύποι, μερικοί εκ των οποίων είναι και αρχαϊκής προέλευσης (π.χ. ερεύνης), χρησιμοποιούνται μόνο από τον απεσταλμένο του βασιλιά, τον δούκα. Μέσα από τη χρήση των λόγιων τύπων ο λόγος του καθίσταται πιο επίσημος, πιο τυπικός και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Από την άλλη, ο ποιητικός λόγος καθιστά την ταινία πιο μελωδική ηχητικά.

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Ωραία Κοιμωμένη

Στην ταινία *Ωραία Κοιμωμένη* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, οι λόγιοι τύποι, ο ποιητικός λόγος, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (βλ. Πίνακα 3α και 3β).

[11] Ο Γκας ήταν ένα ποντίκι που δεν ανήκε στην υπόλοιπη παρέα των ποντικιών. Βρέθηκε αργότερα. Η Σταχτοπούτα του έδωσε και ρουχαλάκια. Ίσως χρησιμοποιεί μόνο τον «θηλυκό» και όχι τον «αρσενικό» τρόπο ομιλίας, επειδή, πέραν του ότι είναι ντροπαλός ως χαρακτήρας, είναι καινούριο μέλος ακόμη στην παρέα και στο σπίτι και παραμένει ευγενικός με όλες και όλους.

Πίνακας 3α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Ωραία Κοιμωμένη*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Λέξεις → «φαφλατάς» • Εκφράσεις → «Και πώς θα την ψήσουμε να φύγει από το σπίτι;»
Λόγιοι τύποι	• Λέξεις → «συρφετός»
Ποιητικός λόγος	• Ομοιοκαταληξίες → «Σκούπα, κουβά κι όλα *εκείνα*, βγείτε να κάνετε *φασίνα*» • Παρομοιώσεις → «ξανθιά *σαν* τον ήλιο»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «λαμπρή» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός) → «κοριτσάκι» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση → «Συμπάθα με, Ουμβέρτε, (.) μα, μετά από δεκάξι χρόνια αγωνίας (.) δεν μπορώ άλλο» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Αχ» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Ώρα σου καλή» • Επιτατικά (έμφαση) → «τόσο» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «Αχρείαστη να 'σαι!» • Προσπάθειες δικαιολόγησης → «Όχι, πίστεψέ με. Εγώ εννοούσα» • Πληθυντικός ευγενείας → «Το *είπατε* και μόνη *σας*…» • Απολογητικό ύφος → «*Συγγνώμη*, Ουμβέρτε, φταίει το κρασί» • Παρακλητικό ύφος → «Και τώρα έλα, *σε παρακαλώ*, κάθισε» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Τι συνταρακτικό διακόπτω;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Και τι θα κάνουμε τώρα;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Γλυκό χρωματάκι δεν είναι;» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον → «Μα, τι έπαθες;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Ειρωνεία → «Τι κακό που ο πρίγκιπας απουσιάζει. Το γλέντι άναψε. Έλα, πάμε στο μπουντρούμι να τον παρηγορήσουμε», «εσύ, ένας τέλειος ήρωας ζωντανού παραμυθιού» • Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Σωστά!» • Παύσεις για έμφαση → «Καρότο (.) δεν έχει» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «Ηλίθιοι!» • Υποτιμητικοί χαρακτηρισμοί → «μικρέ» • Απότομη διακοπή ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Λοιπόν, εκείνη η καλύβα του ξυλοκόπου η εγκαταλειμμένη, φυσικά, οι βασιλείς θα έχουν αντίρρηση, μα, όταν θα τους εξηγήσουμε, θα// //Τι να εξηγήσουμε;» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου και

	της προσωπικής αντωνυμίας → «*Εγώ* διάλεξα ετούτο» • Επίκληση στη λογική → «Είσαι πρίγκιπας και πρέπει να παντρευτείς μια πριγκίπισσα» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Αυτό με προσβάλλει!» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «Συλλάβετέ την!» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Τώρα, εγώ είμαι ο βασιλιάς…»

Πίνακας 3β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Ωραία Κοιμωμένη*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Αυγούλα/ Ρόζα (Η Ωραία Κοιμωμένη)	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Δώρα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Μαριγούλα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Φλώρα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, λόγιοι τύποι, ποιητικός λόγος
Μαγκούφισσα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Κακή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, λόγιοι τύποι, ποιητικός λόγος
Φίλιππος	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Λία	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Στέφανος	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Ουμβέρτος	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός»

				τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος

Στον παραπάνω πίνακα παρατηρούμε ότι οι γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες είναι η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (εκτός της Αυγούλας και της Λίας). Η Αυγούλα είναι η μόνη πριγκίπισσα στις έξι ταινίες κινουμένων σχεδίων που δεν χρησιμοποιεί έστω και λίγο τον «αρσενικό» τρόπο ομιλίας. Η ομιλία της χαρακτηρίζεται μόνο για τη γλυκύτητα που εκπέμπει. Δεν τη βλέπουμε ποτέ να χρησιμοποιεί τον επιτακτικό τρόπο ομιλίας. Το ίδιο συμβαίνει και με τη βασίλισσα και μητέρα της, Λία. Με αυτόν τον τρόπο, κατασκευάζεται η ταυτότητα των 'παραδοσιακών' γυναικών, οι οποίες μιλούν, με βάση τις κοινωνικές προσδοκίες, απαλά και γλυκά, χωρίς αυστηρότητα και επιτακτικότητα. Οι γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από δύο χαρακτήρες είναι οι λόγιοι τύποι και από έξι χαρακτήρες είναι ο ποιητικός λόγος. Οι λόγιοι τύποι χρησιμοποιούνται μόνο από τη νεράιδα Φλώρα και τη μάγισσα Μαγκούφισσα. Μέσα από τους λόγιους τύπους, ο λόγος τους καθίσταται πιο έγκυρος, πιο επίσημος και δεν μπορεί να αμφισβητηθεί. Τέλος, με τον ποιητικό λόγο, οι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες χαρακτηρίζονται για τη μελωδικότητα στον λόγο τους.

Ανάλυση των νεότερων ταινιών της Disney

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Μουλάν

Στην ταινία *Μουλάν* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, ο ποιητικός λόγος, η γλώσσα της πιάτσας, ο «θηλυκός» και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας καθώς και η στρατιωτική ορολογία (βλ. Πίνακα 4α και 4β).

Πίνακας 4α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Μουλάν*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Λέξεις → «μπέμπηδες»
Ποιητικός λόγος	• Μεταφορές → «Η γλώσσα της στάζει μέλι» • Ομοιοκαταληξίες → «Κορίτσι αν είσαι στη ζωή, μπορείς χίλια *καλά*, αν έχεις τα *μυαλά* και παντρευτείς *σωστά*»

	• Παρομοιώσεις → «ήρεμος *σαν* δάσος»
Γλώσσα της πιάτσας	• Λέξεις → «μεγάλε» • Εκφράσεις → «…τους αλλάζεις τα φώτα», «την κοπανάει!»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «όμορφα» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός)→ «σκυλάκι» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση → «…θα είναι (.) τ' ομορφότερο απ' όλα» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Πω» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Καλή τύχη, λοχαγέ!» • Επιτατικά (έμφαση) → «τόσο» • Επιτατικές εκφράσεις (έμφαση) → «παρακοιμήθηκε» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «*Ελπίζω* οι πρόγονοί μας να μας φέρουν τύχη» • Πληθυντικός ευγενείας → «Με *συγχωρείτε*, Μεγαλειότατε…» • Απολογητικό ύφος → «*Συγγνώμη*, *συγγνώμη*. Είμαι νευρική, πρώτη φορά ντύνομαι άντρας» • Παρακλητικό ύφος → «Πρόγονοί μας, *σας παρακαλώ*, προστατέψτε τη Μουλάν» • Επίκληση στο συναίσθημα → «Το έκανα, για να σώσω τον πατέρα μου» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Τι συμβαίνει;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Τώρα τι κάνω;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Εντυπωσιακό, *ε;*» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον → «Νιώθεις καλύτερα;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Ειρωνεία → «Εμπρός, ξύπνα, *Ωραία Κοιμωμένη*», «σκληρέ» • Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Αυτός είναι ο σκληρός πολεμιστής μου!» • Εκφοβισμός → «Ο χειρότερος *εφιάλτης* σας» • Παύσεις για έμφαση → «η ποινή είναι (.) θάνατος!» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «γέρο» • Υποτιμητικοί χαρακτηρισμοί → «μικρός» • Απότομη διακοπή ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Μαμά, είχα να// // Άσε τις δικαιολογίες…» • Επικάλυψη ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Σας παρακαλώ, κύριε, ο πατέρας μου ήδη πολέμησε [για τη χώρα] [Σι-ω-πή!]» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου και της προσωπικής αντωνυμίας → «*Εγώ*, όμως, έχω κάτι...»

	• Επίκληση στη λογική → «Πού να τη βρουν την τύχη; Αφού πέθαναν» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Τι κοιτάς εσύ;» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «*Στείλε* τα στρατεύματά σου να προστατέψουν το λαό» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Δεν κάνεις, για να γεννήσεις γιους»
Στρατιωτική ορολογία	• Λέξεις → «νεοσύλλεκτους» • Εκφράσεις → «Παύσατε πυρ!»

Πίνακας 4β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Μουλάν*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Φα Μουλάν	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Μούσου	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	Γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Λι Σανγκ	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος, στρατιωτική ορολογία
Γιάο	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Λινγκ	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Τσιέν Πο	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Τσι Φου	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Κακός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία

Φα Ζου	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Σαν Γιου	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Κακός	«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Φα Λι	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Γιαγιά	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Αυτοκράτορας	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Στρατηγός Λι (πατέρας του Λι Σανγκ)	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Πρόγονος	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Προξενήτρα	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Ουδέτερη	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, οι κοινοί γλωσσικοί κώδικες που χρησιμοποιούνται από όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες είναι η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» (εκτός του Σαν Γιου) καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (εκτός του Τσιέν Πο). Εν αντιθέσει με τους παραπάνω γλωσσικούς κώδικες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται από όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες, με κάποιες εξαιρέσεις, βέβαια, υπάρχουν και τρεις γλωσσικοί κώδικες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένους χαρακτήρες. Αυτοί είναι ο ποιητικός λόγος, που χρησιμοποιείται από έξι χαρακτήρες, η γλώσσα της πιάτσας, που χρησιμοποιείται από έναν χαρακτήρα, καθώς και η στρατιωτική ορολογία, που χρησιμοποιείται από τέσσερις χαρακτήρες. Ειδικότερα, μέσα από τη χρήση του ποιητικού λόγου η ταινία

καθίσταται πιο μελωδική ηχητικά. Επίσης, στην ταινία, βλέπουμε μόνο τον δράκο και βοηθό της Μουλάν, τον Μούσου, να χρησιμοποιεί τη γλώσσα της πιάτσας, μέσω της οποίας αυτός γίνεται αστείος και η ταινία καθίσταται χιουμοριστική. Σχετικά με τη στρατιωτική ορολογία, ένας γλωσσικός κώδικας που χρησιμοποιείται σε περιόδους πολέμου, παρατηρούμε ότι χρησιμοποιείται μόνο από αρσενικούς και όχι από γυναικείους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες (ούτε από τη Μουλάν όταν υποδύεται τον πολεμιστή Πίνγκ)˙ αυτό μας δηλώνει ότι ο πόλεμος αναπαρίσταται ως καθαρά «ανδρική» και όχι ως «γυναικεία» υπόθεση.

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος

Στην ταινία *Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, ο ποιητικός λόγος, ο βόρειος φωνηεντισμός, η γλώσσα των νέων, η γλώσσα της πιάτσας, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (βλ. Πίνακα 5α και 5β).

Πίνακας 5α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Λέξεις → «μπουρδουκλωθήκατε» • Εκφράσεις → «Τα έκανα θάλασσα»
Ποιητικός λόγος	• Ομοιοκαταληξίες → «Χαρτιά, χαρτιά, αυτά θα μας *πουν*. Το πριν, το τώρα και το μέλλον θα *δουν*» • Παρομοιώσεις → «Ιδρώνω *σαν* αμαρτωλή στην εκκλησία»
Βόρειος φωνηεντισμός	• Στένωση του άτονου [e] σε [i] → «μιγάλωσα» [«μεγάλωσα»] • Στένωση του άτονου [o] σε [u] → «πουτέ» [«ποτέ»] • Αποβολή του άτονου [i] → «Με πιάνς;» [«Με πιάνεις;»] • Αποβολή του άτονου [u] → «μάναμ'» [«μάνα μου»]
Γλώσσα των νέων	• Λέξεις → «αδερφέ» • Εκφράσεις → «Μ' έστειλες», «Γουστάρεις, κοπελιά;»
Γλώσσα της πιάτσας	• Λέξεις → «μάγκες»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «τρυφερής» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός) → «μικρούλη» • Χαϊδευτικά → «Τία», «χρυσό μου» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση →

	«Λοιπόν, γλυκιά μου, (.) αυτό είναι (.) το καλύτερο στιφάδο που έχω φάει» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Ω» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Τέλος πάντων» • Επιτατικά (έμφαση) → «τόσο» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «Που να πάρει!» • Πληθυντικός ευγενείας → «Γεια *σας*, κύριε Φένερ…» • Απολογητικό ύφος → «*Συγγνώμη.* Σου φώναξα» • Παρακλητικό ύφος → «Βοήθησέ με, *σε παρακαλώ*» • Επίκληση στο συναίσθημα → «Ξέρεις τι κάνει το καλό φαγητό; Ενώνει ανθρώπους από διάφορα κοινωνικά στρώματα, τους ζεσταίνει την ψυχή και βάζει ένα χαμόγελο στο πρόσωπό τους…» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Είναι αρκετά αυτά;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Τι θα κάνουμε τώρα;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Ω, δεν είναι γλύκας;» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον → «Πώς είναι η γιαγιά σου;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Ειρωνεία → «Ξύπνα, *Ωραία Κοιμωμένη*» • Κοροϊδία → «Για κάποιον που δεν μπορεί να δει τα πόδια του, είσαι ευκίνητος» • Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Έτσι σας θέλω!» • Παύσεις για έμφαση → «Είσαι φτωχός (.) κι έχεις το θράσος να μ’ αποκαλείς ψεύτρα;» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «χοντρέ» • Υποτιμητικοί χαρακτηρισμοί → «μικρέ» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου και της προσωπικής αντωνυμίας → «Κι *εγώ* κουράστηκα να σ’ αποφεύγω» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Πιάσε αυτά τα βατράχια!» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «Πρόσεχέ το!» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Ποτέ δεν ξεχνούσε τι ήταν πραγματικά σημαντικό…»

Πίνακας 5β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Η Πριγκίπισσα και ο Βάτραχος*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Τιάνα/ Τία	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Ναβίν	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	Γλώσσα των νέων, γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Σάρλοτ/ Λότι Λα Μπουφ	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Ρέι	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	Βόρειος φωνηεντισμός, γλώσσα των νέων, γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Λούις	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	Γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Λόρενς	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Κακός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Δόκτωρ Φασιλιέ/ Άνθρωπος Σκιά	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Κακός	Γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Μαμά Όντι	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	Γλώσσα της πιάτσας, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας,

				καθομιλουμένη, ποιητικός λόγος
Ευδώρα	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Πατέρας Λα Μπουφ	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Τζέιμς	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Αδερφοί Φένερ	Αρσενικοί	Δευτερεύοντες χαρακτήρες	Ουδέτεροι	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Κυνηγός	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Κακός	Βόρειος φωνηεντισμός, «θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Γιος του κυνηγού	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη

Ο παραπάνω πίνακας μάς δείχνει ότι οι κοινοί γλωσσικοί κώδικες που έχουν κατανεμηθεί στους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες της ταινίας είναι η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (εκτός του γιου του κυνηγού). Βέβαια, υπάρχουν και τέσσερις γλωσσικοί κώδικες, οι οποίοι χρησιμοποιούνται από συγκεκριμένους μόνο χαρακτήρες. Αυτοί είναι ο ποιητικός λόγος, που χρησιμοποιείται από οκτώ χαρακτήρες, ο βόρειος φωνηεντισμός, που χρησιμοποιείται από δύο χαρακτήρες, η γλώσσα των νέων, που χρησιμοποιείται από επίσης δύο χαρακτήρες, καθώς και η γλώσσα της πιάτσας, που χρησιμοποιείται από πέντε χαρακτήρες. Συγκεκριμένα, χάρη στον ποιητικό λόγο οι μυθοπλαστικοί χαρακτήρες διακρίνονται για τη μελωδικότητα στον λόγο τους. Όσον αφορά στον βόρειο φωνηεντισμό, αυτός χρησιμοποιείται από έναν «καλό» χαρακτήρα, τον Ρέι, και έναν «κακό» χαρακτήρα, τον κυνηγό. Μέσω του βόρειου φωνηεντισμού ο Ρέι και ο κυνηγός κατασκευάζουν την εικόνα απλών και λαϊκών χαρακτήρων. Η γλώσσα των νέων εκφράζει τη χαλαρότητα από την οποία διακατέχονται ο Ναβίν και ο Ρέι, αφού αντιμετωπίζουν διάφορες καταστάσεις με αρκετή άνεση. Τέλος, η γλώσσα της πιάτσας προσδίδει στον Ναβίν, τον Ρέι, τον Λούις, τον Δόκτωρα Φασιλιέ και τη

Μαμά Όντι, και κατ' επέκταση στην ταινία, μια χιουμοριστική διάσταση καθιστώντας την αστεία.

Ανάλυση γλωσσικού ρεπερτορίου της ταινίας Brave

Στην ταινία *Brave* εμφανίστηκε η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας καθώς και η στρατιωτική ορολογία (βλ. Πίνακα 6α και 6β).

Πίνακας 6α. Γλωσσικοί κώδικες και παραδείγματα από την ταινία *Brave*

Γλωσσικοί κώδικες	**Παραδείγματα**
Καθομιλουμένη	• Λέξεις → «μούφα» • Εκφράσεις → «…τη βγάζουν καθαρή»
«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας	• Αξιολογικά επίθετα → «αγαπημένο» • Υποκοριστικά (συναισθηματισμός) → «παιδάκι» • Παύσεις για συναισθηματική ένταση → «Ξέρεις, κάποιοι λένε (.) ότι τα ξωτικά του δάσους (.) σε οδηγούν στη μοίρα σου» • Επιφωνήματα (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Ωχ» • Επιφωνηματικές εκφράσεις (έκφραση έντονων συναισθημάτων) → «Μα, την πίστη μου!» • Επιτατικά (έμφαση) → «πολύ» • Επιτατικές εκφράσεις (έμφαση) → «παραμπορείς» • Επισχετικοί συνομιλιακοί δείκτες (διστακτικότητα) → «ίσως» • Εκφραστικές πράξεις λόγου → «Μα, πώς στην ευχή;» • Πληθυντικός ευγενείας → «Δε θέλαμε να *σας* προσβάλλουμε» • Απολογητικό ύφος → «Δεν το ξεκίνησα εγώ. Αυτός. Αρχόντισσα βασίλισσα, νιώθω φριχτά, *ζητώ* ταπεινά *συγγνώμη*» • Παρακλητικό ύφος → «Να ρίξω ένα βέλος; Μπορώ; Μπορώ; Μπορώ; Μπορώ; *Σε παρακαλώ*» • Επίκληση στο συναίσθημα → «Μέριντα, τόση προσπάθεια, τόσο χρόνο ξοδέψαμε στην προετοιμασία σου, τη μόρφωσή σου προσφέροντάς σου όλα όσα εμείς δεν είχαμε. Και σε ρωτώ. Τι περιμένεις να κάνουμε, κόρη μου;» • Ερωτήσεις διευκρίνισης → «Και πώς σκοπεύεις να πληρώσεις γι' αυτά, δεσποινίς;» • Ερωτήσεις διστακτικότητας → «Τι να κάνω μ' αυτό το κορίτσι;» • Ερωτήσεις επιβεβαίωσης → «Σου φαίνεται αστείο, *ε;*» • Ερωτήσεις που δηλώνουν ενδιαφέρον →

	«Είσαι καλά, γλυκιά μου;»
«Αρσενικός» τρόπος ομιλίας	• Ειρωνεία → «Ελάτε, πάμε να φύγουμε, πριν δούμε και το σκιάχτρο που χορεύει ή κανένα γίγαντα να μπεκροπίνει στο λιβάδι» • Εκφράσεις επιβεβαίωσης → «Έτσι μπράβο» • Παύσεις για έμφαση → «Μέριντα, (.) είσαι πριγκίπισσα (.) και απαιτώ…» • Προσβλητικοί χαρακτηρισμοί → «άχρηστου» • Υποτιμητικοί χαρακτηρισμοί → «μικρέ» • Απότομη διακοπή ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Εσύ είσαι αυτή που θες να// //Τους γελοιοποίησες!» • Επικάλυψη ομιλίας ενός ατόμου από κάποιο άλλο → «Δε σε [ενδιαφέρει καθόλου] [Οι επιπτώσεις] θα 'ναι φοβερές, αν δεν επανορθώσουμε» • Χρήση του πρώτου ενικού προσώπου → «…αλλά *φέρθηκα* εγωιστικά, *δημιούργησα* μεγάλο σχίσμα…» • Επίκληση στη λογική → «Αρκούδα στο κάστρο. Είναι παράλογο. Δεν μπορεί ν' ανοίξει πόρτες, έχει τεράστιες πατούσες» • Επιτακτικός τρόπος ομιλίας → «Δε με νοιάζει!» • Χρήση της προστακτικής έγκλισης → «Έλινορ, τρέξε!» • Ισχυρές αποφαντικές πράξεις λόγου → «Τέρμα τα λόγια. Τέρμα οι παραδόσεις. Η απόφαση θα παρθεί τώρα»
Στρατιωτική ορολογία	• Λέξεις → «κατατρόπωσε» • Εκφράσεις → «το μέτωπο του εχθρού»

Πίνακας 6β. Το γλωσσικό ρεπερτόριο κάθε μυθοπλαστικού χαρακτήρα στην ταινία *Brave*

Χαρακτήρας	**Φύλο**	**Αφηγηματική σημαντικότητα**	**Αφηγηματική αξιολόγηση**	**Γλωσσικοί κώδικες**
Μέριντα	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Έλινορ	Θηλυκό	Πρωταγωνίστρια	Καλή	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Φέργκους	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Καλός	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
ΜακΓκάφιν	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας,

				καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Μάκιντος	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Ντίνγκγουολ	Αρσενικό	Πρωταγωνιστής	Ουδέτερος	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη, στρατιωτική ορολογία
Μάγισσα	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Ουδέτερη	«Θηλυκός» και «αρσενικός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Μόντυ	Θηλυκό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλή	«Θηλυκός» τρόπος ομιλίας, καθομιλουμένη
Νεαρός ΜακΓκάφιν	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	Καθομιλουμένη
Νεαρός Μάκιντος	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	Καθομιλουμένη
Νεαρός Ντίνγκγουολ	Αρσενικό	Δευτερεύων χαρακτήρας	Καλός	Καθομιλουμένη

Με βάση τον παραπάνω πίνακα, οι κοινοί γλωσσικοί κώδικες που έχουν κατανεμηθεί και χρησιμοποιηθεί από σχεδόν όλους τους μυθοπλαστικούς χαρακτήρες στην ταινία είναι η καθομιλουμένη, ο «θηλυκός» (εκτός του νεαρού ΜακΓκάφιν, του νεαρού Μάκιντος και του νεαρού Ντίνγκγουολ) καθώς και ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας (εκτός της Μόντυ, του νεαρού ΜακΓκάφιν, του νεαρού Μάκιντος και του νεαρού Ντίνγκγουολ). Βέβαια, η στρατιωτική ορολογία χρησιμοποιείται μόνο από τέσσερις χαρακτήρες, οι οποίοι είναι όλοι ανδρικοί (οι πατεράδες ΜακΓκάφιν, Μάκιντος και Ντίνγκγουολ) πλην της Μέριντας. Αυτός ο ‘αρσενικός’ γλωσσικός κώδικας απεικονίζει τη Μέριντα ως μια γυναίκα που γνωρίζει τα του πολέμου, γεγονός που την καθιστά ανεξάρτητη και δυναμική.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα έρευνα πραγματοποιήθηκε συγκριτική ανάλυση έξι συνολικά ταινιών κινουμένων σχεδίων της Disney, τριών παλαιότερων και τριών νεότερων, αναφορικά με τους γλωσσικούς κώδικες που χρησιμοποιούνται σε αυτές. Ειδικότερα, η ανάλυση του γλωσσικού ρεπερτορίου των έξι ταινιών έδειξε πως, σε όλες ανεξαιρέτως τις ταινίες, η ομιλία των χαρακτήρων κατασκευάζεται μέσα από την άντληση συγκεκριμένων γλωσσικών κωδίκων, δηλαδή της καθομιλουμένης, του ποιητικού λόγου, καθώς και του «θηλυκού» και του «αρσενικού» τρόπου ομιλίας. Η χρήση της καθομιλουμένης εξασφαλίζει την αμεσότητα, απλότητα και την 'αυθεντικότητα' των χαρακτήρων για τα μικρά παιδιά. Από την άλλη, ο ποιητικός λόγος (αντιθέσεις, μεταφορές, ομοιοκαταληξίες, παρομοιώσεις, πλεονασμοί) εντοπίζεται κυρίως στα τραγούδια των μυθοπλαστικών χαρακτήρων, ένα άλλο στοιχείο που χαρακτηρίζει τις ταινίες που απευθύνονται σε παιδιά. Επίσης, όλοι οι χαρακτήρες ανεξαρτήτου φύλου χρησιμοποιούν και τον «θηλυκό» αλλά και τον «αρσενικό» τρόπο ομιλίας. Αυτό μας δείχνει ότι και τα δύο φύλα χρησιμοποιούν τον κάθε τρόπο ομιλίας ανάλογα με το τι επιθυμούν να εκφράσουν. Συγκεκριμένα, ο «θηλυκός» τρόπος ομιλίας εκφράζει γλυκύτητα και συναισθηματισμό στον λόγο, ενώ ο «αρσενικός» τρόπος ομιλίας εκφράζει αυστηρότητα και επιτακτικότητα.

Με βάση τα παραπάνω, θα λέγαμε πως δεν υπάρχει τελικά, όπως τονίζεται στη βιβλιογραφία, έντονη γλωσσική διαφοροποίηση μεταξύ των χαρακτήρων διαχρονικά στις ταινίες. Βέβαια, μέρος της γλωσσικής διαφοροποίησης ίσως να απαλείφεται κατά τη μεταγλώττιση στα ελληνικά, η οποία, μάλιστα, στις παλαιότερες ταινίες, απέχει συχνά χρονικά αρκετά χρόνια από την πρωτότυπη έκδοση στα αγγλικά. Ωστόσο, παρατηρούμε ότι κάποιοι γλωσσικοί κώδικες συνδέονται με συγκεκριμένους χαρακτήρες, αναπαράγοντας γλωσσικά και κοινωνικά στερεότυπα που συναντάμε και σε άλλες μεταγλωττισμένες στα ελληνικά ταινίες κινουμένων σχεδίων (Maroniti et al. 2013). Έτσι, η γλώσσα της πιάτσας συνδέεται με λαϊκούς (στις παλαιότερες ταινίες) ή αστείους χαρακτήρες (στις νεότερες ταινίες). Επίσης, οι λόγιοι τύποι (στις παλαιότερες ταινίες) συνδηλώνουν επισημότητα και τυπικότητα, ενώ ο βόρειος φωνηεντισμός (στις νεότερες ταινίες) δείχνει λαϊκότητα και απλότητα.

Παρά τις ομοιότητες στην αναπαράσταση της ομιλίας των μυθοπλαστικών χαρακτήρων μεταξύ των παλαιότερων και των νεότερων ταινιών της Disney, παρατηρήθηκαν και ορισμένες διαφορές. Ειδικότερα, στις νεότερες ταινίες απεικονίζεται μεγαλύτερη ποικιλία γλωσσικών κωδίκων, οι οποίοι ανήκουν ως επί το πλείστον στα μη πρότυπα γλωσσικά ύφη, όπως ο βόρειος φωνηεντισμός και η γλώσσα των νέων. Αυτή η μεγαλύτερη έμφαση στη γλωσσική ποικιλότητα και ετερογένεια, αλλά και στους μη πρότυπους γλωσσικούς τύπους, έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια στα ΜΜΕ της μετανεωτερικότητας (π.χ. Androutsopoulos 2010, Coupland 2009), φαινόμενο που είναι γνωστό με τον όρο «καθομιλουμενοποίηση» (vernacularization: Coupland 2014), σε αντίθεση με τα ευρωπαϊκά ΜΜΕ του 19ου αιώνα που προωθούσαν παραδοσιακά τη «γλωσσική προτυποποίηση» (language standardization) και ομοιογένεια, συμβάλλοντας στη συγκρότηση των εθνών-κρατών (Στάμου κ.ά. 2016: 23). Από την άλλη πλευρά, διαφοροποιήσεις εντοπίζονται και στη χρήση του «αρσενικού» ύφους από τις γυναίκες στις νεότερες ταινίες. Πιο συγκεκριμένα, οι πρωταγωνίστριες των νεότερων ταινιών δεν χρησιμοποιούν τον «αρσενικό» τρόπο ομιλίας για να δείξουν απλώς αυστηρότητα και επιτακτικότητα, αλλά και για να οικοδομήσουν την εικόνα των σύγχρονων δυναμικών γυναικών (για τις έμφυλες ταυτότητες στις εν λόγω ταινίες, βλ. Tsotsou & Stamou 2018).

Αναμφισβήτητα, οι ταινίες κινουμένων σχεδίων της Disney έχουν μεγάλη απήχηση στα παιδιά σε όλον τον κόσμο, αποτελώντας κομμάτι της φαντασίας και των αναμνήσεών τους όταν μεγαλώσουν. Ωστόσο, παρά τον ‘ελαφρό’ και ψυχαγωγικό τους χαρακτήρα, επιτελούν σημαίνοντα ιδεολογικό ρόλο, καθώς μεταφέρουν κοινωνικά και γλωσσικά μηνύματα στα παιδιά, μέσω των οποίων εκείνα αποκτούν συγκεκριμένες εικόνες για τη γλώσσα και τον κόσμο. Επομένως, είναι σημαντικό να αναπτυχθεί περαιτέρω αυτή η ερευνητική περιοχή. Για παράδειγμα, ενδιαφέρον θέμα για μελλοντική έρευνα αποτελεί η συγκριτική ανάλυση της αγγλόφωνης εκδοχής των ταινιών της Disney (ή και άλλων εταιρειών κινουμένων σχεδίων) με τη μεταγλωττισμένη τους εκδοχή στα ελληνικά και σε άλλες γλώσσες, με σκοπό να διερευνηθούν τυχόν διαφοροποιήσεις στην απόδοση των γλωσσικών κωδίκων −και επομένως και στην αναπαράσταση της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας− από το ένα κοινωνικο-πολιτισμικό πλαίσιο σε ένα άλλο. Επίσης, θα είχε ενδιαφέρον να συμπληρωθεί η παρούσα κειμενοκεντρική ανάλυση με έρευνες πρόσληψης των

κοινωνιογλωσσικών αναπαραστάσεων στις συγκεκριμένες ταινίες από τους/τις ίδιους/ες αποδέκτες/τριές τους, με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων (βλ. π.χ. Stamou et al. 2015: 222-224).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ανδρουτσόπουλος, Γ. (1997). Η γλώσσα των νέων σε συγκριτική προοπτική. Ελληνικά, γαλλικά, γερμανικά, ιταλικά. *Μελέτες για την Ελληνική Γλώσσα. Πρακτικά της 17ης Ετήσιας Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης 562-576

Αρχάκης, Α., & Κονδύλη, Μ. (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας* (3η έκδοση). Αθήνα: Νήσος

Aiken, J. (1972). 'Bred an bawn in a briar-patch': Dialect and colloquial language in children's books. *Children's Literature in Education, 3*, 7-23

Aina, O. E. & Cameron, P. A. (2011). Why does gender matter? Counteracting stereotypes with young children. *Dimensions of Early Childhood, 39*(3), 11-19

Androutsopoulos, J. (2010). The study of language and space in media discourse. In P. Auer and J. E. Schimdt (Eds.), *Language and space: An international handbook of linguistic variation* (pp. 740-758). Berlin, New York: De Gruyter

Androutsopoulos, J. (2012). Repertoires, characters and scenes: Sociolinguistic difference in Turkish-German comedy. *Multilingua, 31*, 301-326

Christou S. & Stamou A.G. (2013). Αναπαραστάσεις της στρατιωτικής κοινωνιολέκτου στον ελληνικό κινηματογράφο. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences* 1(2): 15-24

Coupland, N. (2009). The mediated performance of vernaculars. *Journal of English Linguistics, 37*(3), 284-300

Coupland, N. (2014). Sociolinguistic change, vernacularization and broadcast British media. In J. Androutsopoulos (Ed.), *Mediatization and sociolinguistic change* (pp. 67-96). Berlin: Mouton de Gruyter

Giroux, H. A. (1994). Animating youth: The disneyfication of children's culture. *Socialist Review, 24*(3), 65-79

Halliday, M.A.K. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Arnold

Holmes, J. & Meyerhoff, M. (Eds.) (2003). *The handbook of language and gender.* Maiden, Oxford, Melbourne, Berlin: Blackwell Publishing Ltd

Κοντοσόπουλος, Ν.Γ. (2001). *Διάλεκτοι και ιδιώματα της νέας ελληνικής* (3η έκδοση). Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη

Λαμπροπούλου, Σ. (2014). Κοινωνικό φύλο: Μέθοδοι και προσεγγίσεις. Στο Μ. Γεωργαλίδου, Μ. Σηφιανού και Β. Τσάκωνα (Επιμ.), *Ανάλυση λόγου: Θεωρία και εφαρμογές* (σσ. 399-440). Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος

Lippi-Green, R. (1997). *English with an accent. Language, ideology, and discrimination in the United States.* London and New York: Routledge

Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. (2010). Η 'γυναικεία γλώσσα' και η γλώσσα των γυναικών. Στο Β. Καντσά, Β. Μουτάφη και Ε. Παπαταξιάρχης (Επιμ.) *Φύλο και κοινωνικές επιστήμες στη σύγχρονη Ελλάδα* (σελ. 119-146). Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια

Maltz, D. N. & Borker, R. A. (1983). A cultural approach to male-female miscommunication. In J. J. Gumperz (Ed.), *Language and social identity* (pp. 196-216). Cambridge: Cambridge University Press

Maroniti, K., Stamou, A.G., Dinas, K. & Griva, E. (2012). Tracing (dis)continuities between children's literacy practices at home and in the kindergarten: A case study. *Proceedings of the 1st International Conference «Education Across Borders», 5-7 October 2012* (pp. 496-503). Florina: University of Western Macedonia, Faculty of Education

Maroniti, K., Stamou, A. G., Dinas, K. D. & Griva, E. (2013). Το κοινωνιογλωσσικό ύφος των κινουμένων σχεδίων: Η περίπτωση της τηλεταινίας Χριστούγεννα α λα Μαδαγασκάρη. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences, 1*(2), 25-33

Στάμου, Α. Γ. (2012). Αναπαραστάσεις της κοινωνιογλωσσικής πραγματικότητας στα κείμενα μαζικής κουλτούρας: Αναλυτικό πλαίσιο για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης. *Γλωσσολογία/ Glossologia, 20,* 19-38

Στάμου, Α. Γ., Αρχάκης, Α. & Πολίτης, Π. (2016). Γλωσσική ποικιλότητα και κριτικοί γραμματισμοί στον λόγο της μαζικής κουλτούρας: Χαρτογραφώντας το πεδίο. Στο Α. Γ. Στάμου, Π. Πολίτης και Α. Αρχάκης (Επιμ.). *Γλωσσική ποικιλότητα και κριτικοί γραμματισμοί στον λόγο της μαζικής κουλτούρας: Εκπαιδευτικές προτάσεις για το γλωσσικό μάθημα* (σσ.13-55). Καβάλα: Εκδόσεις Σαΐτα

Soares, T. O. (2017). *Animated films and linguistic stereotypes: A critical discourse analysis of accent use in Disney animated films* (Master's Thesis). Bridgewater State University, Bridgewater

Sønnesyn, J. (2011). *The use of accents in Disney's animated feature films 1995-2009: A sociolinguistic study of the good, the bad and the foreign* (Master's Thesis). University of Bergen, Bergen

Stamou, A. G. (2014). A literature review on the mediation of sociolinguistic style in television and cinematic fiction: Sustaining the ideology of authenticity. *Language and Literature, 23*(2), 118-140

Stamou, A. G., Maroniti, K. & Griva, E. (2015). Young children talk about their popular cartoon and TV heroes' speech styles: Media reception and language attitudes. *Language Awareness, 24*(3), 216-232

Τσιτσανούδη-Μαλλίδη, Ν. (2006). *Η λαϊκή γλώσσα των ειδήσεων. Μια στάση απατηλής οικειότητας*. Αθήνα: Εμπειρία Εκδοτική

Tannen, D. (1990). *You just don't understand.* New York: Ballantine Books

Tanner, L. R., Haddock, S. A., Zimmerman, T. S. & Lund, L. K. (2003). Images of couples and families in Disney feature-length animated films. *The American Journal of Family Therapy, 31,* 355-373.

Tsotsou, V. & Stamou, A. G. (2018). Κοινωνιογλωσσικές αναπαραστάσεις του φύλου στον παιδικό κινηματογράφο χθες και σήμερα: Μία συγκριτική ανάλυση σκηνών από μία παλαιότερη και μία νεότερη ταινία κινουμένων σχεδίων της Disney. *Multilingual Academic Journal of Education and Social Sciences, 6*(1), 76-93